

am habet in glo. sup. ix. ca. de cele. ier. rar. ubi dicitur: Sicut in nostra parte non est ut dicitur illuminatio donum nobis offerat ita non nisi in nostra parte esset oblatum suspiciat. **N**am et aliquid et cum volumus offerat sed non quod suscipit nisi cum volumus et cum volumus a deo volumus quod donum dei est voluntas bona cum autem volumus a nobis volumus quod nolle nihil aliud est quam non velle quod desertio boni est. **H**ec glo. **C.** Per istas autoritates colligere possumus quod opus bonum omne quod per hominem agit fit per gratiam inspirantem et liberum arbitrium siue voluntatem consentientem et requirunt hec duo ad salutem hominis salus proficiat. **D**e hoc dicit bernardus in libro de gratia et libero arbitrio super illud capitulum ad romanos. ix. Non est voluntas neque currentis sed misericordiam dei. **Q**uid igitur agit liberum arbitrium breviter respondeo. Tolle liberum arbitrium non est quod saluem tolle gratiam non est velle saluem opus hoc sine dubio effici non potest nisi vno a quo fit sine altero cui vel in quo fit. **D**eus autor salutis est cuius est liberum arbitrium tamen capax nec dare illud nisi deus nec capere valet nisi liberum arbitrium. **Q**uid ergo a solo deo et soli datur liberum arbitrium tamen absque consensu accipiendum est non potest quod absque gratia dantur et ita gratie operanti salutem cooperari dicitur liberum arbitrium dum consentit hoc est dum saluatur. **C**onsentire enim saluari est. proinde peccatoris spiritus saltem huiusmodi minime capit eo quod illi voluntarius desit consensus quo saluari videtur deo placide obtemperat siue in bono acqiescendo siue pollicenti credendo siue reddenti gratias agendo. **H**ec bernardus. **D**e hoc etiam ait quidam glo. super illo verbo apocalyp. iij. Ego sto ad hostium et pulso. **E**go sto videtur dominus ad hostium videtur cordis humani et pulso ad bonum supernaturale monedo. **S**i quis audiret vocem meam monitioni mee consentiendo et aperuerit mihi ianuam per conatum liberi arbitrii ad bo-

num. introibo ad illum. scilicet per gratiam gratum facientem habitando in illo cenabo cum illo et ipse mecum nam deus in tali homine delectatur et ipse in deo. **H**ec glo. **P**er ista igitur dicta apparet clare quod opus bonum fit per hec duo. scilicet per gratiam et liberum arbitrium. **Q**uod gregorius in xxxiij. mora. per martianum dicens Bonum quippe quod agimus et dei et neminem dei per convenientem gratiam non fit pro obsequio liberi arbitrii. si enim dei non est velle ei in eternum gratias agimus. **R**ursum si neminem non est velle nobis retribui premia speramus? **Q**uia ergo non immerito gratias agimus dum scimus quod eius munere pervenimus. **E**t rursum quod non immerito retributionem querimus scimus quod obsequium quante libero arbitrio bona eligimus quod gerimus. **H**ec gregorius. **N**otandum tamen quod licet opera meritoria salutis eterne sint liberi arbitrii et gratie principaliter sunt gratie. **G**ratia enim liberum arbitrium dirigat in exercitio virtutum. pro nos enim male facere possumus sed non bonum. **Q**uoniam quis ergo bonum aliquid in suis actibus considerat dono gratie id ascribat sed quid mali in se perpenderit hoc suum dicere poterit in bonis vitando arrogantiam in malis servando humilitatis constantiam que sepe perdit dum mens de virtutibus per arrogantiam gloriatur. **F**ilius. **E**fficienter mihi nunc exposui est quomodo omne opus bonum per gratiam et liberum arbitrium proficiat per gratiam pervenientem et mouentem liberum arbitrium vero consentiens et salutis monita suscipiens et quod in his duobus salus hominum consistat. **S**ed mouet valde mentem meam cum liberum arbitrium sine gratia spiritus sancti nihil possit operari. **E**t cur omnipotens deus qui plenus est omnipotente pietate et misericordia sua gratiam non infundat omnibus communiter hominibus per quam cuncti possent saluari.

Sta que te mo-
nent. et de quibus queris valde
sunt occulta. et nulli intellectui rationali
penitus Judicia eius sunt hec et valde in-
pescrabilia. de quibus per ps. 139. Judi-
cia tua abscondita sunt multa. Quis percipiet
re per que deus cum possit non vocet omnes ad
viam salutis. Vel que magis vni peccatori
munus gratie largiatur quam alteri ipsum eligere
et vocando ad viam vite hic ovis silentium
imponere humane loquacitati et exclama-
re cum apostolo paulo qui considerans populum is-
raheliticum propter perfidiam pro maiori pre-
esse reprobatum et gentilem ad fidem christi-
anum et electum ait Ro. xi. **Q**ualitudo di-
uinitatis sapientie et scientie dei que incomprehensibi-
lia sunt iudicia tua et inuestigabiles
vie eius. quis enim agnoscit sensus domini.
Scire tamen debes fili quod nihil visibili-
liter et sensibile et intelligibile in ista to-
tus creature amplitudine quadam im-
mensa res que publica fit vel agit que non de-
illa impiali aula summi imperatoris aut
iubeat aut permittat sed ineffabilem iusticiam
premiorem atque penam gratiam atque retributi-
onem. hinc est quod omnia que in universo sunt
agunt et regunt divina providentia que pro
omnia est irreprehensibilis. que nihil agit nisi
bonum. nihil permittit iniuste. **D**e hoc dicit ab-
bas pascentius in coll. par. **C**redere in-
pocussa fide nobis pervenit nihil sine do-
pulsus in hoc mundo geri. aut enim voluntate
re eius. aut permissum agi universum fa-
tendum est. ut. scilicet que bona sunt voluntate di-
pfecti auxilioque eius credant. que autem
dicia sunt permissum. cum pro nequicia aut
duricia cordis nostri deserens nos divina pro-
rectio diabolo malorum omnium interiore tra-
di patitur vel ignominiosas corporis passio-
nes patitur dicitur. hec pascentius **S**
Per hoc igitur colligitur quod nullo modo potest
aliquis bonum aliquid efficere nisi deo coo-
perante et efficiente. nullus deficiente potest

vel peccare nisi ipso iuste deserente. iuste
autem deserit. quia iustus est ut sic admittit
res que perdidit et sic cooperetur rebus que cre-
avit ut eos agere proprios motus sinat.
et ideo si liberum arbitrium ad utrumque utibile
de lege nature dicitur in malum cadere.
hoc non permittit nisi iuste. **R**ursum si per
gratiam perveniat et sustentet nulli facit ini-
uriam ideo non iniuste. nec omnino iuste secundum exi-
gentiam meritorum. quia merita ad hoc non
sufficiunt. sed gratis et misericorditer illud fa-
cit et quodammodo iuste quantum est ex pro-
prietate bonitatis sue. **C**um ergo dicitur et re-
probatur operam secundum iusticiam. quoniam non predestinat
operam secundum gratiam et misericordiam que non excludit
iusticiam. **Q**uia non omnes secundum quod de massa
erant perditiois dicitur dicitur debant. ideo plures
reprobantur quam eligantur ut ostendatur quod sal-
vatio est secundum spem gratiam. dicitur dicitur autem
secundum iusticiam dicitur. **N**ullus potest queri de
divina voluntate que reprobat secundum iusticiam
et predestinatos vocat per gratiam et misericordiam ad
salutem. quia omnia agit rectissime. **D**
Que tamen predestinatio non infert rebus necessi-
tatem. quoniam si predestinatio rebus necessitatem
imponeret multa sequerentur inconuenientia
nam frustra preponerentur bonis premia. et
malis supplicia. **I**tem iniuste remunera-
rentur boni et punirentur mali. **I**tem nec spe-
randi aliquid nec supplicandi vlla esset
ratio. **I**tem euacuaretur libertas arbitrii que se-
habet ad utrumque. **I**tem nec bona facientes
essent laudabiles. nec mala vitupabi-
les. **U**bi deus cum reformat hominem in-
fundendo gratiam per hoc leges nature in-
dicitas non infirmit. quia liberum arbitrium sic
per gratiam mouet ad viam salutis. ut tamen ip-
sum non cogat. sed eius sensus liber ma-
neat. **E**t ideo ad hoc quod culpa expellatur non
solum necesse est quod gratia introducat. **x**perti-
am liberum arbitrium se reformet expulsio-
ni culpe per detestatos omnium peccatorum. **H**inc
est quod in nostra productione iustifica-
tionis concurrat actus liberi arbitrii et

gratie cōsone et ordinate ita quod gratie gratis data est excitare liberum arbitrium. Libere autem arbitrium est huiusmodi exercitatio presentis vel dissentire. **E**t ita in iustificatione presentis est ad gratiam gratum facientem se preparare quod hoc est facere quod in se est et dispositio gratia gratum faciens huius in fundi cum liberum arbitrium possit cooperari si vult et tunc meretur vel priari pro peccato et tunc demeretur. **S**i ergo cooperetur et usque in finem perseveret meretur ad eternam salutem. **R**ex hoc colligere possumus vix esse quod Augustinus ait. quod qui creavit te sine te. non iustificabit te sine te. Verum etiam est quod non est volentis neque currentis sed dei miseretur. vix etiam est quod nullus potest supbire de merito quod nihil deus in nobis preter sua dona coronat. reservavit enim deus sibi munera gratie sue liberaliter largiendo ut discat homo non esse ingratus nec in se quasi non accepit sed in domino gloriari. **U**terque etiam est quod liberum arbitrium pro se legem implere non posset nec gratiam in se efficere. Inexcusabile tamen est si non facit legem implens quod gratia gratis data semper est presentis ad consecrationem liberi arbitrii cuius amminiculo potest facere quod in se est quo facto habeat gratiam gratum facientem qua obtemperat divina implet legem et faciat voluntatem qua facta tandem ad beatitudinem perveniat sempiternam propter quod opera meritoria totaliter sunt a gratia totaliter etiam a libero arbitrio sed principaliter a gratia. **E**t nota quod licet nemo sibi mereatur primam gratiam. hoc est pro gratiam pervenientem potest tamen preparare et habilitare se ad illam faciendo quod in se est quod nulli gratia denegatur. **D**ecorum gratitas tamen multo magis ex prebonitatis dei gratiam conferentis est quam ex parte hominis se ad gratiam habilitantis quod ipsa habilitatio ex parte hominis solum dat diuine misericordie quod salua iusticia possit alicui gratia conferri quod iniuria fieret diuine iusticie si ei daretur gratia in quo esset adhuc obex

gratie. **Q**ui obex triplex est et dicitur per eum cor obdurari tripliciter. **U**no modo per inhabilitatem ad suscipiendam gratiam et fit per malam voluntatem quod in malivolam animam quod vult malum et non vult flecti ad bonum pro ut dicit sapiens non introibit sapientia. id est gratia dei. **S**ecundo per firmam inflexionem ad peccatum et hoc fit quando homo est in actu peccati et tamen sibi placet iniquitas et adhaeret voluptati carnis et mundi quod non potest nec vult suscipere monita salutis. **T**ercio modo per rebellionem diuinae inspirationum et mandatorum quod fit per malum usum et consuetudinem peccatorum quod talis consuetudo quod contrahitur per desideria carnalium voluptatum et etiam mundi excecatur mentem hominis internum quod diuinas inspirationes et salubria monita ad cor pervenire non patientur unde necesse est qui se senserit tamen huiusmodi laqueis irretitum et voluerit saluari ut mortem suam et damnationem perpetuam pro oculis habeat contra vitia peccata et consuetudinem perversam vim sibi faciat et cor suum toto conamine ad gratiam suscipiendam abilitat ut a deo gratiam et misericordiam consequi mereatur. **S**ufficiens autem habilitatio ad gratiam est si homo facit quod in se est. **F**acere autem quod in se est triplex est. scilicet ut homo actum peccati et voluntatem peccandi deserat et conetur ad bonum pro sibi possibile est igitur si homo fecerit quod in se est deus utriusque faciet quod in se est gratia gratum facientem infundendo et tunc poterit homo facere opera meritoria vite eterne pro voluntatem liberi arbitrii et gratiam spiritus sancti. **H**ec enim duo exiguntur ad salutem. **Q**uid autem sit vel possit esse in homine preparatoriuum ad gratiam et unde fit illud in homine difficile est videre quod videtur quod nec illud possit esse nisi a gratia. quod Augustinus in libro de gratia et libero arbitrio dicit quod gratia pervenit non solum voluntatem sed etiam cogitationem hominis praelicet bonum. id est ut de nolente fiat volens et ut de voluntate parva fiat magna et de magna fiat tanta que

